

LA SITJA IBÈRICA DE CA L'AMELL, SITGES (EL GARRAF)

NÚRIA MIRÓ I ALAIX

L'any 1993 es va excavar vora ca l'Amell, a la plana de Campdàsens de Sitges, el forn d'una sitja del segle II aC apareguda a conseqüència de les remocions de terres provocades per l'explotació de la pedrera de Valcarca. Aquesta sitja és un nou testimoni de l'ocupació d'aquesta zona a l'antiguitat.

LA SITJA IBÈRICA DE CA L'AMELL, SITGES (EL GARRAF)

INTRODUCCIÓ

El present article es presenta per donar a conèixer la troballa d'una sitja que es realitza al jaciment de Ca l'Amell (Sitges, Garraf), el mes de març de 1993.

Aquesta intervenció es va realitzar pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, per fer el salvament de la sitja, que s'estava degradant a causa de l'obertura de camins per part de les màquines excavadores de la pedrera de la fàbrica de ciment de Vallcarca.⁽¹⁾

SITUACIÓ GEOGRÀFICA

UTM 31 TDF059675 (lám. 1)

L'antiga quadra i llogaret de poblament disseminat de Campdàsens es troba dins l'interior del massís de Garraf, en una dolina, al terme municipal de Sitges. S'hi accedeix des de Vallcarca i es destaquen Ca l'Amell de la Muntanya, amb una torre de defensa medieval rodona, el lloc de Campdàsens amb una altra torre defensiva de base quadrada i, més endins, passat el fondo del Tro, hi ha la masia de Can Planes, també amb torre de defensa quadrada.

UBICACIÓ GEOGRÀFICA DE LA SITJA DE CA L'AMELL

Plànol topogràfic escala 1:10.000.

Làmina 1.

HISTÒRIA DE LES INTERVENCIIONS ANTERIORS

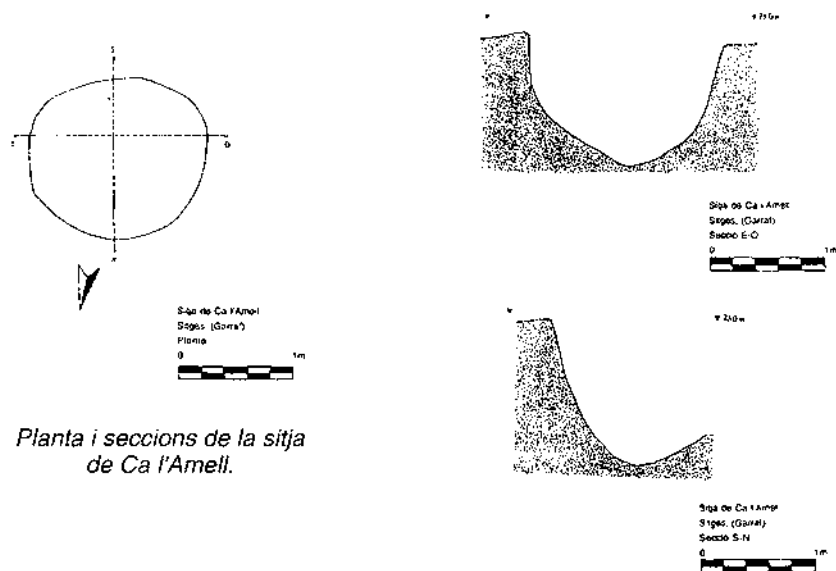
Els primers treballs duts a terme a la zona es poden situar als volts de l'any 1967, moment en què Vicenç Carbonell localitza diverses restes òssies humanes en un corral al nord de Ca l'Amell.

El 1970 Joan Bellmunt excava una tomba infantil que es podria situar, segons Magí Miret, dins l'època alt-medieval.

Els altres treballs que s'han dut a terme han estat prospeccions del terreny, com poden ser la de 1974, feta per Xavier Virella, i la de 1978, feta per Magí Miret juntament amb Xavier Miret. En aquestes prospeccions es trobaren materials d'època ibèrica així com d'època romana.⁽²⁾

DESCRIPCIÓ DEL SECTOR EXCAVAT

Es va delimitar una sitja que estava excavada al terreny natural, de planta circular i secció ovoide (lâm. 2), reomplerta per un nivell de terra molt argilosa de color marró clar barrejat amb moltes pedres de mides

Planta i seccions de la sitja de Ca l'Amell.

diverses, sense treballar, juntament amb ceràmica. Tenia entre 0,70 m i 1,10 m de potència, i el reompliment s'havia realitzat en el mateix moment.

ESTUDI DELS MATERIALS

La primera observació que cal fer sobre l'estudi del material recuperat de la sitja és la seva escassa quantitat: tan sols 174 fragments, que poden correspondre a 44 peces individualitzades.

El material consisteix en ceràmica a mà, ceràmica ibèrica, ceràmica grisa monocroma, àmfora púnica i itàlica.

La **ceràmica a mà** esta representada tan sols per 2 fragments que constitueixen un 1.14% del total i un 4.54% del còmput de NMI (número mínim d'individus). Els dos fragments són informes, amb desgredant de quars i pissarra i un d'aquests té la superfície pentinada.

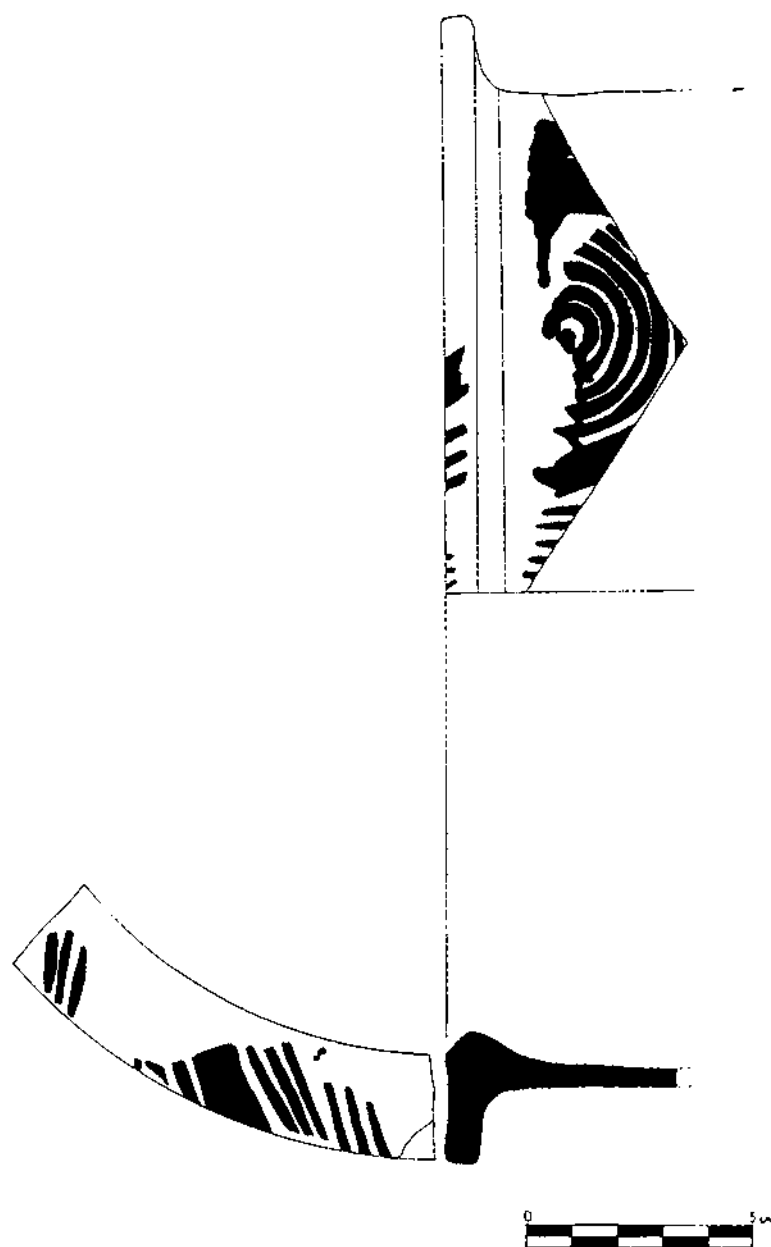
Dins del grup de la ceràmica ibèrica a torn cal diferenciar els vasos, amb o sense decoració pintada, i l'àmfora.

La **ceràmica ibèrica roja a torn** sense decoració pintada constitueix un 4.59% del total i un 15.9% del NMI. Entre les seves formes destaquen una pàtera (lám. 5, 1), una vora de plat o tapadora (lám. 4, 2) i una vora de gerra de coll de cigne (lám. 4, 3).

La **ceràmica ibèrica pintada** representa el 3.44% del total i el 9.09% del NMI. Entre les seves formes trobem un kalathos (lám. 3) de producció emporitana, datat al segle II aC,⁽³⁾ i una gerra amb vora de coll de cigne (lám. 4, 4). Entre les decoracions trobem semicercles concèntrics, ratlles a la vora i bandes al llavi, amb pintura de color roig vinós.

L'**àmfora ibèrica** és el grup més nombrós amb un 54.59% del total i un 29.54% del NMI. La majoria dels fragments són informes, no havent-se recuperat cap vora.

La **ceràmica grisa monocroma** representa un 4.02 % del total i un 15.90 % del NMI. Entre les formes només hi ha una vora de pàtera (lám. 4, 5). Un dels fragments té una engalba interior de color vermell.

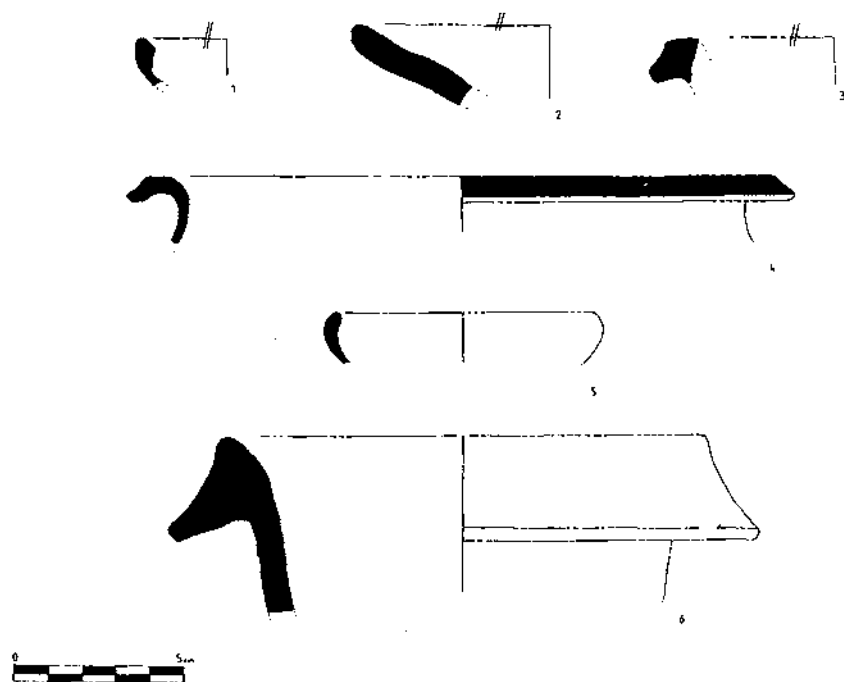
Làmina 3.

Pel que fa a la ceràmica d'importació, cal observar la total absència de ceràmica de vernís negre i la presència majoritària d'àmfora púnica, tan ebussitana com procedent del nord d'Àfrica. Un altre element d'importació que hi trobem reflectit és la ceràmica itàlica.

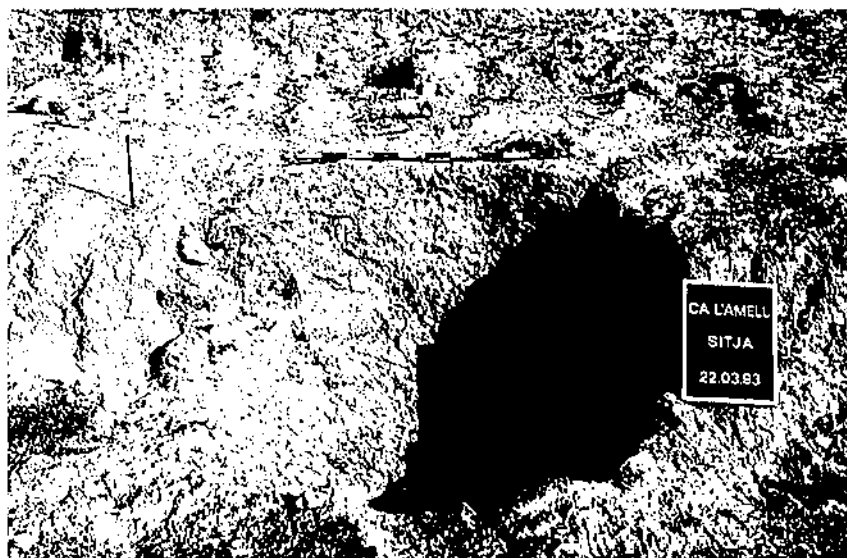
L'àmfora púnico-ebussitana representa el 25.28% del total i el 9.09 del NMI. Entre les formes, cal destacar una vora de PE 24 (lám. 4, 6)⁽⁴⁾ i un fragment informe que estaria entre la PE 16 i la PE 18 (Mañá E). Aquestes peces ens daten l'amortització de la sitja en el segle II aC.

L'àmfora púnica nord africana consisteix en el 4.59% del total i un 9.09% del NMI. Tots els fragments recuperats són informes.

De procedència **itàlica** podem diferenciar l'àmfora i la ceràmica comuna, essent tots els fragments informes. L'àmfora representa un

Làmina 4.

La sitja de Ca l'Amell un cop excavada.

1.14 % del total i un 4.54 % del NMI. La ceràmica comuna és també un 1.14 % del total i un 2.27% del NMI.

A part del material ceràmic, a la sitja hi van aparèixer escadusseres restes de fauna, tovet i 2 fòssils.

CONCLUSIONS

Les sitges són estructures excavades al sòl i estan destinades a l'emmagatzematge i conservació del gra, aïllant-lo de l'aire, la humitat i els microorganismes.

La troballa de camps de sitges o sitges aïllades és un fet corrent a les comarques costaneres de Catalunya, com són el Maresme, el Vallès, el Barcelonès, el Baix Llobregat o el Penedès, entre d'altres. Aquestes es daten entre els segles IV i I aC. Aquest fet ens indica que estem en uns moments en què hi ha una base econòmica agrícola que podria anar destinada a la subsistència, sense grans excedents de producció, que potser permetrien algun intercanvi amb comerciants foranis.

La sitja excavada a Ca l'Amell podria reafirmar aquesta teoria, donat que ens trobem amb una estructura d'emmagatzematge en una zona molt propícia per a l'agricultura com és el llogarret de Campdàsens, una de les àrees més fèrtils del Massís de Garraf.

La presència de material d'importació (àmfora ebussitana, púnica i itàlica) ens suggereix una datació, per al seu abandonament, dins del segle II aC, malgrat la manca de formes que ens ajudin a precisar la cronologia.

Caldria fer una prospecció intensiva del terreny per saber si es tracta d'una troballa aïllada o si forma part d'un conjunt molt més ampli.

NOTES

- (1) Hem de fer constar el nostre agraïment a Antoni Ferrer Abarzuza i a Magi Miret per la seva inestimable ajuda i col·laboració.
- (2) MIRET, M.: *Un assentament d'època romana al massís del Garraf: Ca l'Amell (Sitges)*. Trobada d'Estudiosos de Garraf. Monografies 19, pàgs. 133-136. Diputació de Barcelona.
- (3) CONDE, M.J.: *Les produccions de Kalathoi d'Empúries i la seva difusió mediterrània (segles II-I aC)*. Cypsela IX, pàgs. 141-168. Girona 1991.
- (4) RAMON, J.: *Las ánforas púnicas de Ibiza*. Trabajos del MAE nº 23. Eivissa 1991.

BIBLIOGRAFIA

- BARBERÀ, J.: «Assaig d'interpretació de les sitges de Can Fatjó». *Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí* núm. 1. Rubí 1981.
- BELLMUNT, J.: *Notes d'arqueologia de Catalunya*. Informació Arqueològica 33-34, pàg. 68. Barcelona 1980.
- BLASCO, A.; EDO, M.; BAÑOLAS, L.; ARENAS, J.A.; VILLALBA, M.J.: «Les sitges ibèriques del solar de Can Tintorer i altres vestigis de reocupació del sector miner». *I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat*, pàgs 151-160. Castelldefels 1989.
- CONDE, M.J.: «Les produccions de kalathoi d'Empúries i la seva difusió mediterrània (segles II-I aC)». *Cypsela IX*, pàgs. 141-168. Girona 1991.
- CUESTA, F.; COLOMER, S.; ALBIZURI, S.; BARRIAL, O.: «Avance de los resultados obtenidos en los silos ibéricos de la calle Elisenda (Sant Cugat del Vallès)». *Estudios de la Antigüedad* nº 2, pàgs. 231-262. UAB 1984.

- GIRO, P.: «El poblado pre-romano de 'Mas Castellà' (Monjos, Vilafranca del Penedès)». *Ampurias* XXII-XXIII, pàgs. 159-182. Barcelona 1960-61.
- GRANADOS, J.O.; SANMARTÍ, J.: «Les sitges ibèriques de Bellaterra (Cerdanyola, Vallès Oriental)». *Fonaments* núm. 7, pàgs. 115-162. Barcelona 1988.
- LÓPEZ, A.; FERRER, A.: «Avance de los resultados de las excavaciones en el establecimiento ibérico y romano de Darró (Vilanova i la Geltrú, Barcelona)». *Homenaje al profesor Martín Almagro Basch*, vol. III, pàgs. 109-118. Madrid 1983.
- LÓPEZ, A.; CAIXAL, A.; CASTELLANO, A.: «Establiment ibèric i romà de Darró». *Memòria 1984 del Servei de Monuments de la Diputació de Barcelona*, pàgs. 129-150. Barcelona 1984.
- MIRET, M.: «El jaciment de Solers (Sant Pere de Ribes) i algunes notes sobre el poblament ibèric i romà a la comarca de Garraf (província de Barcelona)». *Pyrenae* 15-16, pàgs. 365-370. Barcelona 1979.
- MIRET, M.; SANMARTÍ, J.; SANTACANA, J.: «Distribución espacial de núcleos ibéricos: un ejemplo en el litoral catalán». *Arqueología Espacial. Coloquio sobre distribución y relaciones entre los asentamientos*, vol. 4, pàgs. 173-186. Teruel 1984.
- MIRET, M.; SANMARTÍ, J.; SANTACANA, J.: «La evolución y cambio del modelo de poblamiento ibérico ante la romanización: un ejemplo». *Los asentamientos ibéricos ante la romanización*, Madrid 1986, pàgs. 79-88. Madrid 1987.
- MIRET, M.: «Dades sobre el poblament ibèric (segles VI-II aC) a la comarca de Garraf (Barcelona)». *6è Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, pàgs. 219-225. Puigcerdà, pàgs. 219-225. Puigcerdà 1986.
- MIRET, M.: «Un assentament d'època romana al massís de Garraf: Ca l'Amell (Sitges)». *I Trobada d'estudiosos de Garraf. Monografies* 19, pàgs. 133-136. Diputació de Barcelona 1992.
- RAMON, J.: «Las ánforas púnicas de Ibiza». *Trabajos del MAE*, nº 23. Eivissa 1991.
- SANMARTÍ, J.; SANTACANA, J.; SERRA, R.: «El jaciment ibèric de l'Argilera i el poblament protohistòric al Baix Penedès». *Quaderns de Treball* núm. 6. Barcelona 1984.
- SANMARTÍ, J.; SANTACANA, J.: *El poblament ibèric d'Alorda Park, Calafell, Baix Penedès. Campanyes 1983-1988*. EAC 11. Barcelona 1992.
- SANMARTÍ, J.: «Les ceràmiques del període ibèric tardà al Penedès». *Les ceràmiques de tècnica ibèrica a la Catalunya romana (segles II aC - I dC)*, pàgs. 32-46. S.C.A.-UB. Barcelona 1992.